Code No. 1751

CLASS : 11th (Eleventh) **Series : 11-April/2021**

रोल नं० ☐☐☐☐☐☐☐☐☐☐

उत्तर मध्यमा (प्रथम वर्ष) संस्कृत व्याकरणम् भाग – 1 कोड 1101 (आर्ष पद्धति)

(Only for Fresh/School Candidates)

*समय : **$2\frac{1}{2}$** घण्टे]* *[पूर्णांक : **80***

- *कृपया जाँच कर लें कि इस प्रश्न-पत्र में मुद्रित पृष्ठ **8** तथा प्रश्न **44** हैं।*
- *प्रश्न-पत्र में सबसे ऊपर दिये गये **कोड नम्बर** को छात्र उत्तर-पुस्तिका के मुख्य-पृष्ठ पर लिखें।*
- *कृपया प्रश्न का उत्तर लिखना शुरू करने से पहले, प्रश्न का क्रमांक अवश्य लिखें।*
- *उत्तर-पुस्तिका के बीच में खाली पन्ना/पन्ने न छोड़ें।*
- *उत्तर-पुस्तिका के अतिरिक्त कोई अन्य शीट नहीं मिलेगी। अतः आवश्यकतानुसार ही लिखें और लिखा उत्तर न काटें।*
- *परीक्षार्थी अपना रोल नं० प्रश्न-पत्र पर अवश्य लिखें।*
- *कृपया प्रश्नों का उत्तर देने से पूर्व यह सुनिश्चित कर लें कि प्रश्न-पत्र पूर्ण व सही है, **परीक्षा के उपरान्त इस सम्बन्ध में कोई भी दावा स्वीकार नहीं किया जायेगा।***

नोट : ***सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः।***

भाग - क

(बहुविकल्पीयप्रश्नाः)

निर्दिष्टानां प्रश्नानां प्रदत्तेषु उत्तर-विकल्पेषु शुद्धं उत्तरं विचित्य लिखत - $1 \times 40 = 40$

1. वेतेर्विभाषा, अस्मात् सुत्रात् एवं सूत्रमस्ति -

(क) झोन्तः (ख) अतो भिस ऐस्

(ग) शीङो रुट् (घ) ङेर्यः

2. जसः शी, अस्मात् सूत्रात् उत्तरं सूत्रमस्ति -

(क) नपुंसकाच्च (ख) षड्भ्यो लुक्

(ग) अतोम् (घ) शसो न

3. सिचिवृद्धिः परस्मैपदेषु, ... वदव्रजहलन्तस्याचः, अनयोः मध्यगतं सूत्रमस्ति -

(क) नेटि

(ख) ऊर्णोतेर्विभाषा

(ग) अतो हलादेर्लघोः

(घ) अतोलरान्तस्य

4. रधादिभ्यश्च, अस्मात् सूत्रात् उत्तरं सूत्रमस्ति -

(क) पूङश्च

(ख) निरः कुषः

(ग) उदितो वा

(घ) इट् सनि वा

5. झयः, अस्मात् सूत्रात् उत्तरं सूत्रमस्ति -

(क) न ङि सम्बुद्ध्योः

(ख) संज्ञायाम्

(ग) अनो नुट्

(घ) ग्रो यङि

6. हलादिशेषः, ... कुहोश्चुः, अनयोः मध्यगतं सूत्रमस्ति -

(क) शर्पूर्वाः खयः

(ख) ह्रस्वः

(ग) न कवतेर्यङि

(घ) उरत्

7. अष्टमाध्याये तृतीयपादस्य प्रथमं सूत्रमस्ति -

(क) पूर्वत्रासिद्धम्

(ख) सर्वस्य द्वे

(ग) मतुवसो रु सम्बुद्धौ छन्दसि

(घ) रषाभ्यां नो णः समानपदे

8. सर्वस्य द्वे, तस्य परमाम्रेडितम्, अनुदात्तं च, ... परेर्वर्जने। क्रमपूर्त्यै उचितं सूत्रं चिनुत -

(क) नित्यं वीप्सयोः

(ख) ति च

(ग) बहुलं छन्दसि

(घ) आबाधे च

9. लोट् च, ... हन्तच, अनयोः मध्यगतं सूत्रमस्ति -

(क) विभाषित सोपसर्गमनुत्तमम्

(ख) शेषे विभाषा

(ग) चादिषु च

(घ) चवा योगे प्रथमा

10. सप्तमाध्याये प्रथमपादस्य अन्तिमं सूत्रमस्ति -

(क) उपधायाश्च (ख) ॠत इद्धातोः

(ग) अम् सम्बुद्धौ (घ) बहुलं छन्दसि

11. अतो भिस ऐश् अत्र भिसः पदे विभक्तिवचने स्तः -

(क) 6.1 (ख) 5.1

(ग) 1.1 (घ) 2.3

12. नेदमदसोरकोः अत्र इदमदसौः पदे विभक्तिवचने स्तः -

(क) 7.2 (ख) 1.1

(ग) 6.2 (घ) 1.3

13. पूर्वादिभ्यो नवभ्यो वा अत्र पूर्वादिभ्यः पदे विभक्तिवचने स्तः -

(क) 3.2 (ख) 5.2

(ग) 6.1 (घ) 4.2

14. विदेः शतुर्वसुः अत्र वसुः विभक्तिवचने स्तः -

(क) 5.1 (ख) 3.1

(ग) 2.1 (घ) 1.1

15. इदितो नुम् धातोः अत्र इदितः पदे विभक्तिवचने स्तः -

(क) 5.1 (ख) 3.1

(ग) 6.1 (घ) 1.1

16. "युवोरनाकौ" अत्र "अनाकौ" पदे समासः अस्ति -

(क) समाहरद्वन्द्वः (ख) षष्ठीतत्पुरुषः

(ग) इतरेतरयोगद्वन्द्वः (घ) तत्पुरुषः

17. 'ङे प्रथमयोरम्' अत्र "प्रथमयोः" पदे समासः अस्ति -

(क) समाहरद्वन्द्वः (ख) षष्ठीतत्पुरुषः

(ग) इतरेतरयोगद्वन्द्वः (घ) एकशेषद्वन्द्वः

18. "दृढः स्थूलबलयोः" अत्र "स्थूलबलयोः" पदे समासः अस्ति -

(क) समाहरद्वन्द्वः (ख) षष्ठीतत्पुरुषः

(ग) बहुव्रीहिः (घ) इतरेतरयोगद्वन्द्वः

19. "रथादिभ्यश्च" अत्र "रथादिभ्यः" पदे समासः अस्ति -

(क) बहुव्रीहिः (ख) षष्ठीतत्पुरुषः

(ग) इतरेतरयोगद्वन्द्वः (घ) तत्पुरुषः

20. "प्रकारे गुणचनस्य" अत्र "गुणवचनस्य" पदे समासः अस्ति -

(क) समाहरद्वन्द्वः (ख) षष्ठीतत्पुरुष

(ग) उपपदतत्पुरुषः (घ) तत्पुरुषः

21. "आयनेयीनीयीयः फढखछघां प्रत्ययादीनाम्" अनेन सूत्रेण छ स्थाने आदेशः भवति -

(क) ईय (ख) आयन

(ग) ईन (घ) एय

22. जश्शसोः शिः अनेन सूत्रेण विधीयते -

(क) जसः स्थाने शस् (ख) शेः स्थाने जस्

(ग) जसः शसः स्थाने शिः (घ) शसः स्थाने जस्

23. अतो लरान्तस्य अनेन सूत्रेण -

(क) वृद्धिः विधीयते (ख) वृद्धिः निषिध्यते

(ग) दीर्घः विधीयते (घ) ह्रस्वः निषिध्यते

24. सुपि च अनेन सूत्रेण विधीयते -

(क) लोपः (ख) दीर्घः

(ग) ह्रस्वः (घ) वृद्धिः

25. जुसि च अनेन सूत्रेण विधीयते -

(क) लोपः (ख) दीर्घः

(ग) ह्रस्वः (घ) वृद्धिः

26. हलि च अनेन सूत्रेण विधीयते -

(क) गुणः (ख) दीर्घः

(ग) ह्रस्वः (घ) लोपः

27. शासिवसिघसीनाञ्च अनेन सूत्रेण विधीयते -

(क) विसर्जनीयादेशः (ख) मूर्धन्यादेशः

(ग) ष्टुत्वादेशः (घ) वकारादेशः

28. "परमार्थः" अत्र पदच्छेदः भविष्यति -

(क) पर + रमार्थः (ख) पर + मार्थः

(ग) परमा + अर्थः (घ) परम + अर्थः

29. "महर्षिः" पदे का सन्धिः -

(क) दीर्घसन्धिः (ख) गुणसन्धिः

(ग) वृद्धिसन्धिः (घ) पररूपसन्धिः

30. "उपार्च्छति" पदे का सन्धिः -

(क) दीर्घसन्धिः (ख) गुणसन्धिः

(ग) वृद्धिसन्धिः (घ) पररूपसन्धिः

31. "अग्रेऽत्र" पदे का सन्धिः -

(क) पूर्वरूपसन्धिः (ख) गुणसन्धिः

(ग) वृद्धिसन्धिः (घ) पररूपसन्धिः

32. "गवेन्द्रः" अत्र आदेशः भवति -

(क) अव् आदेशः (ख) आव आदेशः

(ग) उवङ् आदेशः (घ) अवङ् आदेशः

33. "वाप्यश्चः" अत्र पदच्छेदः भविष्यति -

(क) वापि + अश्चः (ख) वापी + अश्चः

(ग) वाप्य + अश्चः (घ) वाप्य + श्चः

34. "अनचि च" अनेन सूत्रेण विधीयते -

(क) द्वित्त्वम् (ख) लोपः

(ग) वृद्धिः (घ) गुणः

35. "विष्णुमित्रस्" + शोभते अत्र सन्धिपदं भविष्यति -

(क) विष्णुमित्र शोभते (ख) विष्णुमित्रो शोभते

(ग) विष्णुमित्रष्शोभते (घ) विष्णुमित्रश्शोभते

36. "प्र + एलति" अत्र सन्धिपदं भविष्यति -

(क) प्रैलति (ख) प्रेलति

(ग) प्रयेलति (घ) प्रलयति

37. "विद्यानन्दः" पदे सन्धिरस्ति -

(क) पररूपसन्धिः (ख) दीर्घसन्धिः

(ग) वृद्धिसन्धिः (घ) गुणसन्धिः

38. "सूर्योदयः" पदे सन्धिरस्ति -

(क) पूर्वरूपसन्धिः
(ख) दीर्घसन्धिः
(ग) वृद्धिसन्धिः
(घ) गुणसन्धिः

39. "महौषधम्" पदे सन्धिरस्ति -

(क) पररूपसन्धिः
(ख) दीर्घसन्धिः
(ग) वृद्धिसन्धिः
(घ) गुणसन्धिः

40. "शकन्धुः" पदे सन्धिरस्ति -

(क) पूर्वरूपसन्धिः
(ख) पररूपसन्धिः
(ग) वृद्धिसन्धिः
(घ) गुणसन्धिः

भाग - ख

(निबन्धात्मकप्रश्नाः)

41. निर्दिष्टेषु कान्यपि चत्वारि सूत्राणि व्याख्येयानि - $5 \times 4 = 20$

(1) युवोरनाकौ

(2) षट्चतुर्भ्यश्च

(3) दिव औत्

(4) अचोऽञ्णिति

(5) बहुवचनस्य वस्नसौ

(6) चोः कुः

(लघूत्तरप्रश्नाः)

42. निर्दिष्टानां सूत्राणामग्रे षट् षट् सूत्राणि लिखत - $3 \times 2 = 6$

(1) औङ आपः

(2) पतः पुम्

(अतिलघूत्तरप्रश्नाः)

43. निर्दिष्टपदेनां सूत्रंनिर्देशपूर्वकं सन्धि प्रदर्शयत - $2 \times 3 = 6$

(1) मही + इनः

(2) ब्रह्मा + ऋषिः

(3) सुखेन + ऋतः

44. निर्दिष्टपदेषु सूत्रकार्यमुल्लिख्य विग्रहं प्रदर्शयत - $2 \times 4 = 8$

(1) उपैति

(2) गवाश्यम्

(3) वागत्र

(4) कार्य्यम्